

InfoMigjorn

Butlletí digital
sobre llengua
catalana

Núm. 1.386-1.387
24-31 de juliol del 2018

SUMARI

- 1 Joan Bosch ▶ Un tast de català d'Elna (14). Toquen les hores
- 2 Josep Lacreu ▶ No perdem el juí
- 3 Magí Camps ▶ Temps de carabasses
- 4 Neus Mestres i Manuel Carceller ▶ “La llengua pròpia és un valor social de tothom”
- 5 Albert Pla Nualart ▶ Els límits estilístics del ‘però’ posposat
- 6 J. Leonardo Giménez ▶ Masculins i femenins
- 7 Teresa Tort ▶ A espaiet
- 8 Ramon Torrents ▶ Català Sempre
- 9 Empar Moliner ▶ Eufemismes contemporanis
- 10 Montserrat Cortès Colomé ▶ Va d'intimitat, sí
- 11 Josep Pedrals ▶ El fantasma sintàctic
- 12 Ramon Torrents ▶ Un esforç per millorar la salut de la llengua
- 13 Mònica Rovira ▶ La nova normativa a l'abast del món
- 14 Pau Vidal ▶ El catanyol es cura
- 15 Llengua & Literatura ▶ Sumari del volum 28 (2018)
- 16 Enllaços

Avís / InfoMigjorn no es publica durant el mes d'agost, tornem el 4 de setembre. Bones vacances!

InfoMigjorn és un butlletí setmanal que recull informacions d'actualitat sobre llengua catalana.

ISSN 2462-7003 Elaborat i distribuït per la Xarxa de Mots

Subscripcions: <http://migjorn.cat/alta.php> Adreça de contacte: infomigjorn@migjorn.cat   @InfoMigjorn

1 Toquen les hores

Joan Bosch

«**Toquen les hores**» és el títol d'una cançó escrita per Joan Cayrol (1921-1981), posada en música i cantada per Jordi Barre (1920-2011). Els melòmans podran escoltar-la fent un clic [aquí](#). Immancablement, els lletraferits no se sabran estar de veure algunes faltes d'ortografia en els subtítols. Malgrat aqueixes negligències estranyes a la meua voluntat, els nang-nangs de la campana que plora i els dring-drings de la campana que riu són una bona introducció per a estudiar, avui, la manera de dir l'hora en català septentrional.

1. Quan diuen l'hora justa els rossellonesos no fan pas l'elisió del mot **hora**. El repeteixen sistemàticament:

—Bon dia! **Quina hora és?** Deuen **ser nou hores passades**, fa?

—Mare meua! És ara que te lledes! Tenes pas vergonya? **Són onze hores de matí!**

—I bé, avui m'ha arremuntat de fer la galant matinada...

—Si és la talent que t'ha tret del llit, te caldrà esperar. Dinarem pas abans de **les dues hores de tarda**.

—M'és igual. Tinc pas cap bri de fam. Ara que hi pensi, anit soparé pas amb vosaltres. **A vuit hores**, amb els companys, irem a veure el darrer film d'en Spielberg.

2. L'elisió la fan parcialment en el cas d'un interval de temps:

Vàrem passejar de **nou a onze hores de nit**.

Demà tancarem la botiga de **les dues hores de tarda fins a les quatre**.

L'elisió no és pas obligatòria. Un hom pot dir perfectament: **de dues hores fins a quatre hores**.

3. Aquesta manera de dir l'hora justa no és pas un gal·licisme. Ho atesten els extractes següents trobats en el llibre *Mil anys de llengua i literatura catalanes al Rosselló* escrit per Enric Prat i Pep Vila i publicat a les edicions Trabucaire:

Entrada a Perpinyà del cardenal Ugo de Boncompany (1565):

[...] *lo qual intrà lo die beneyt del gloriós sant Galderich, que còmptan 16 de octubre 1565, a hore entre nou y deu del matí [...]*

Entrada a Perpinyà del cardenal Alexandre Riarius (1580):

[...] *Vuy als 8 de juny 1580, a les set hores del matí, intrà lo Il·lustríssim y Reverendíssim Cardenal Alexandre Riarius [...]*

Pesta a Tolosa de Llenguadoc (17 d'octubre 1607):

[...] *En est punt, que són les quatre hores de la tarda, Bernat de Fos, [...]*

[...] *Lo home propi que enviàrem a Narbona per saber ab certitut si lo mal contagiós de pesta era en Tolosa o no, és arribat vuy a les sis hores de tart [...]*

Diari de Jeroni Cros (1612-1628):

[...] *entre les onse y dotze hores de migdia, se rebentà per la gran forsa de l'aigua [...]*

Atac a Prats de Molló (1654):

[...] *Arribàran devant la vila de Prats a las onze horas de migdia y se posàran al Cendreu; y a las duas horas ya stava una part de dit exèrcit [...]*

Entrada de Lluís XIV a Perpinyà (1660):

[...] *Sa Magestat arribà a vuyt hores de nit a dit sarau, ab sa cort y guardas [...]*

I justament semblaria que l'elisió del mot hora «**són les deu**» que es fa sistemàticament al sud de l'Albera fos una imitació del castellà «**son las diez**».

4. Quan diuen els quarts, hi ha dos sistemes que conviuen: el sistema clàssic i el sistema de campanar:

Hora	Sistema clàssic	Sistema de campanar
10:00	Són deu hores.	Són deu hores.
10:15	Són deu hores i un quart.	És un quart per onze hores.
10:30	Són deu hores i mitja.	Són dos quarts per onze hores.

10:45 Són deu hores **i tres quarts**. Són **tres quarts per** onze hores.

11:00 Són onze hores. Són onze hores.

Són deu hores **i tres quarts**: També diem «**manca un quart per onze hores**» o «**onze hores manco un/el quart**» o «**onze hores menos [el] quart**» (**menos** és un castellanisme, molt usual a la plana del Rosselló, que caldria evitar i reemplaçar per **menys**).

5. El sistema clàssic s'ha conservat a les terres rossellonenques mercès a les influències conjuntes de l'occità i del francès. Antigament era comú a totes les terres de llengua catalana com ho atesten aquests extractes del *Corpus informatitzat del valencià (CIVAL)*:

Llibre de les antiquitats (1525):

[...] *Acabada la missa, féu lo senyor bisbe ses absolució, ut moris est. Acabà's l'offici a onse ores y tres quarts. Los scolans, escomensant la letania, comensaren a tocar [...]*

Les memòries del cavaller valencià Gaspar Antist (1556):

[...] *Divendres, a XXX de abril, a les onze hores de la nit, del dit any, morí en València. Hi.l cridà après dinar, dissapte primer dia de maig, la confraria de Sant Jaume: "lo molt reverent y molt noble don Luís Ferrer [...]*

Per una altra banda, a l'obra humorística de Pere Burlaner, **Trenta sis noves de la Roca del Duc** (Perpinyà – 1909), hi domina el sistema de campanar:

[...] *Lo trinc que puja cap a Prada parteix un poc abantes d'onze hores [...]*

[...] *Lo rellotge del campanar de la Roca del Duc tocava tres quarts per set hores [...]*

[...] *Una tarda, cap a les cinc hores, mossèn Bitarol acabava de confessar una dotzena de devotes [...]*

El sistema clàssic i el sistema de campanar són dos sistemes tradicionals perfectament adaptats als rellotges analògics. S'han de mantenir tant l'un com l'altre.

6. Quan diuen els minuts, els rossellonesos fan com els francesos: no hi posen pas la conjunció **i**:

10:05 : Deu hores **cinc**.

10:10 : Deu hores **deu**.

10:20 : Deu hores **vint**.

10:25 : Deu hores **vint-i-cinc**.

10:35 : Deu hores **trenta-cinc** / Onze hores **menys vint-i-cinc**.

10:40 : Deu hores **quaranta** / Onze hores **menys vint**.

10:50 : Deu hores **cinquanta** / Onze hores **menys deu**.

10:55 : Deu hores **cinquanta-cinc** / Onze hores **menys cinc**.

Són deu hores **quaranta**: També un hom pot dir «**manca/manquen vint minuts per onze hores**» o «onze hores **manco vint**» o «onze hores **menos vint**» (que cal reemplaçar per **menys vint**).

7. A Elna, un rellotge **sona** les hores, **toca** les hores, **pica** les hores, **marca** l'hora, **s'avança**, **s'endarrereix**, **avança** o **retarda**:

*Quan el campanar de la catedral d'Elna **sonava les hores**, sentíem tindre les campanes fins a la Torre del Bisbe.*

*Feia temps que el rellotge municipal s'havia espatllat i no **tocava més les hores**.*

*Tot just si el rellotge de casa **picava les quatre hores de matinada** quan el gall del veí se va posar a cantar com un regirat.*

*Tindries de posar el teu rellotge a l'hora. Mira que **s'avança** de més de deu minuts.*

*Te fiïs pas d'aquest rellotge. Encara que li donis corda a punt i moment, **s'endarrereix** de cinc minuts per dia.*

*El rellotge de la tia havia pas mai **marcat l'hora** justa. O **avançava** o **retardava**.*

8. Els verbs esmentats han donat les expressions següents:

*Me vaig despertar **a vuit hores de matí sonades/tocades/picades**. (Tot just quan el rellotge hagué sonat les vuit hores de matí.)*

*Me vaig despertar **a vuit hores de matí ben sonades/ben toques/repicades**. (Ja feia estona que el rellotge havia tocat les vuit hores de matí.)*

***Al primer toc de les quatre hores de matinada** ja eri despert. (A quatre hores de matinada justes.)*

***Sul pic de deu hores de matí** ja haviï enllestit la feina. (A deu hores de matí justes.)*

*El campanar d'Elna **tocava el repic de les deu hores de nit** que encara eren pas arribat. (El campanar d'Elna ja havia picat les deu hores de nit.)*

9. Algunes expressions més relacionades amb l'hora:

*Me vaig despertar **a vuit hores de matí justes**. (Exactament quan el rellotge sonava les vuit hores de matí.)*

Me vaig despertar a vuit hores de matí passades. (Ja feia estona que el rellotge havia tocat les vuit hores de matí.)

Afanya-té, manyac! Mira que se'n van tres hores de tarda! (Una expressió típicament rossellonesa per a exprimir el fet que ben aviat seran les tres hores de tarda i que farem tard si no ens afanyem.)

Si vos entreteñiu massa, n'avançareu pas i arribareu a misses dites. (Arribareu massa tard.)

Remarquem que en català septentrional ningú no diu **en punt** per a designar una hora justa. L'expressió **en punt** és un castellanisme.

10. Manera tradicional d'expressir dates passades, presents i futures:

L'any passat vàrem patir de fred. (És l'expressió habitual del registre parlat. Els rossellonesos reserven 'antany' al registre literari.)

Enguany és un any de bolets. (És l'expressió exclusiva de les converses espontànies. Els rossellonesos no diuen mai 'aquest any' per a designar l'any en curs encara que sigui la traducció literal del francès 'cette année'. Semblaria que aquest gir vingués del sud de l'Albera per influència del castellà 'este año'.)

L'any qui ve farà 55 anys. (És l'expressió que més sovinteja a casa nostra com a variant de 'l'any que ve'.)

*M'havien dit que tornarien l'any vinent i ara m'envisi que serà l'any de després. (Remarqueu la presència de la preposició **de** quan parlem d'una data: **el dimarts de** després, **la setmana de** després, etc.)*

*Un any abans m'havien promès la lluna. Un any després ningú no se'n recordava. (Remarqueu l'absència de la preposició **de** quan parlem d'una durada: **una setmana** després, **dos mesos** després, etc.)*

La setmana entrant collirem maduixes. (També 'la setmana que ve' o 'la setmana vinent'.)

Dimarts en vuit és l'aniversari de la veïna. (No pas dimarts entrant sinó l'altre.)

Divendres en quinze és Divendres Sant. (No pas divendres en vuit sinó l'altre.)

Remarquem que els rossellonesos desconeixen completament els adjectius **proper** i **pròxim**. Quan fan referència a un any, un mes, una setmana o un dia propinents, fan servir **entrant**, **qui ve**, **que ve** o **vinent** i no diuen mai **proper** ni **pròxim**. Aquestes formulacions són pròpies del sud de l'Albera.

L'adjectiu català **pròxim** és un cultisme. Sense la influència del castellà no s'usaria tant en les converses espontànies. Ara, creure que és un barbarisme i substituir-lo per **proper** és un disbarat encara més gros.

En la llengua medieval **proper** era un mot invariable que podia fer d'adverbi o d'adjectiu i que significava '**a prop**'. La forma **proper/propera** introduïda artificialment el segle XX i escampada a tort i a dret pels mitjans de comunicació actuals mai no havia existit. Ho atesten aquests extractes de la **Història de la cultura valenciana** (escrits a la fi del segle XIV):

[...] *la qual es situada **proper** lo portal d'en Avigno [...]*

[...] *en los banchs o pedriços **proper** alguns altars devots [...]*

[...] *a XVIII dies del **proper** passat mes de Juny del any corrent [...]*

[...] *dels honorables jurats de la **proper** dita Vila [...]*

Per analogia amb el model castellà «**cerca, cercano, acercar**» i a despit de la idiosincràsia catalana, uns adeptes de l'harmonització de les llengües ibèriques (carregats de bones intencions, no cal dir-ho) volen a tota costa que els catalans diguin «**prop, proper, apropar**» en situacions en les quals sempre havien dit i diuen encara «**a prop/de prop, acostat, acostar**»:

*En una colla de vilatges la Casa de de Vila és **a prop** de l'església.*

*D'aquí estant no ho puc pas veure. M'ho cal mirar **de prop** (també: **d'a prop**).*

*Fora van invitar la família **de més a prop** (també **immediata / acostada**).*

*Si teniu fred, **acosteu-vos** al foc.*

En la llengua parlada convindria que féssim servir les expressions patrimonials **entrant, que ve, vinent i següent** i que proscrivíssim definitivament el modernisme **proper** que no té ni solta ni volta.

*Hi tornarem ~~diumenge proper~~ **diumenge entrant**.*

*Te l'enviaré ~~la setmana propera~~ **la setmana que ve**.*

*Baixarem ~~a la propera parada~~ **a la parada vinent**.*

*Esperem ~~el proper candidat~~ **el candidat següent**.*

11. Manera de situar-nos en el temps respecte del moment present:

después ahir	ahir	avui	demà	demà passat
<i>después ahir al matí</i>	<i>ahir al matí</i>	<i>avui al matí, aquest matí</i>	<i>demà al matí</i>	<i>demà passat al matí</i>
<i>después ahir a la nit</i>	<i>ahir a la nit</i>	<i>avui a la nit, aquesta nit</i>	<i>demà a la nit</i>	<i>demà passat a la nit</i>
<i>después anit</i>	<i>anit passada</i>	<i>anit</i>	<i>demà a la nit</i>	<i>demà passat a la nit</i>

Remarquem que en català septentrional **anit** sempre fa referència a la nit d'avui, que **dellà-ahir** equival a **después-ahir** i que **demà passat** també es pot dir **después-demà**.

12. Les subdivisions habituals del dia:

Matinada	<i>Espai de temps comprès entre mitjanit i l'eixida del sol.</i>
Crepuscle matutí	<i>Primera claror del firmament abans de l'eixida del sol.</i>
Aurora	<i>Primera claror que precedeix l'eixida del sol.</i>
Alba	<i>Primera claror del sol ixent.</i>
Matí	<i>Part del dia compresa entre l'alba i el migdia.</i>
Migdia	<i>Moment del dinar i de la migdiada.</i>
Tarda	<i>Part del dia compresa entre el migdia i la posta del sol.</i>
Hora baixa	<i>Les darreres hores de sol.</i>
Capvespre	<i>Hora tarda, entrada de fosc.</i>
Cap al tard	<i>A entrada de fosc.</i>
Crepuscle vespertí	<i>Darrera claror del firmament després de la posta del sol.</i>
Vespre	<i>Primeres hores de la nit.</i>
Ser	<i>Vespre.</i>
Nit	<i>La part del dia natural compresa entre la posta i l'eixida del sol.</i>

Fer migdia significa **fer la migdiada**: «A l'estiu, en havent dinat, els pagesos fan migdia».

Fa temps que el castellanisme **tarda** s'ha escampat per tot el Rosselló i ha esdevingut la manera més usual de designar la part del dia compresa entre el migdia i la posta del sol. Però els rossellonesos oposen encara una certa resistència a emprar el mot **tarda** abans de les 15:00. En aquest cas s'estimen millor de dir **en havent dinat**: «*Ho faré demà en havent dinat*». Ara, pel que fa a les maneres de saludar, no diuen mai **bones tardes** ni **bona tarda** (vegeu [Les fórmules de salutació](#)).

L'expressió '**hora baixa**' hauria de ser la manera catalana de designar la tarda. Malauradament, a Elna és d'un ús força restringit i una mica esbiaixat. Designa més aviat les darreres hores de sol: «No hi vagis pas ara que agafaries un galant cop de sol. Vés-hi a l'hora baixa (És a dir a l'hora en què el sol no sigui tan fort).»

A Elna gairebé ningú no diu **capvespre**. Tothom diu **cap al tard**.

A Elna el mot **vespre** no es fa servir gaire. Anecdòticament hi pot haver alguna gent que digui **ser** per designar les primeres hores de la nit, però en general tothom diu **en havent sopat**: «*Fa dos dies, en havent sopat, el vaig veure que anava de bracet amb una minyona molt més jove que ell*».

Glossari

a punt i moment	a cada moment
arremuntar	alçar les forces, fer cobrar el vigor
avançar-ne	fer feina, afanyar-se
envisar-se	adonar-se
expressir	expressar
fora	només
regirat	exaltat, fora de seny
tenir de	haver de
tindar	dringar

2 No perdem el juí

Josep Lacreu

Blog *Pren la paraula*, 27/04/2018

<https://red.levante-emv.com/joseplacreu/2018/04/27/no-perdem-el-juí/>

La paraula *juí*, entre altres sentits, s'usa per a al·ludir a la capacitat de les persones per a discernir el que està bé del que està malament. Hi ha altres paraules amb què, ací o allà, expressem esta mateixa idea, com *trellat*, *seny*, *coneixement*, *enteniment*, *crisma*, *senderi*... Encara que n'hi ha moltes més –i no crec que la quantitat siga del tot casual– que servixen per a qualificar les persones que actuen amb poc juí: *borinot*, *trompellot*, *tarambana*, *tocacampanes*, *destrellat*, *poca-solta*, *albercoc*, *carabassa*, *moniato*, *capbuit*, *caplleuger*, *capsigrany*, *capsot*, *capverd*— Totes estes paraules, les unes i les altres, expresen les tendències contraposades dels sers humans a comportar-se seguint els impulsos més primaris o les raons ponderades que dicta la reflexió serena.

De totes maneres, no és la meua intenció abordar en este article el contingut filosòfic de la paraula *juí*, sinó que el meu interès se centra exclusivament en el continent. Encara que, al final, em fa la impressió que continent i contingut estan més lligats del que podria paréixer a primera vista. I dic tot això a propòsit de la inclinació d'alguns valencians a substituir la forma *juí* per *judici*. ¿És una decisió assenyada o es tracta d'un impuls irreflexiu? Abans de decantar-nos immediatament per qualsevol opció –potser amb la voluntat inconscient d'autojustificar el que fem–, és bo que analitzem algunes dades i, així, prenguem la decisió que prenguem, ho fem com a mínim amb coneixement de causa.

En primer lloc, cal dir que tant *juí* com *judici* són formes antiquíssimes. Les dos provenen del llatí *judicium*, que en un primer moment donà lloc a *judici*, però ben prompte, per emmudiment de les consonants medials /d/ i /s/ (*ju[d]i[c]i*), es transformà en *juí*. Tot i esta seqüenciació lògica, la primera forma documentada en textos valencians és *juí*. Apareix consignada concretament en un document de 1277, firmat per Berenguer de Ripoll, que ha recopilat el professor Enric Guinot amb el títol genèric de *Pergamins, processos i cartes reials*: “com a nós sia cert per carta pública en juhii mostrada lo dit deute”. Per la seua banda, la forma *judici* la trobem citada set anys més tard, en 1284, en el *Llibre de la Cort del Justícia de València*, al·ludint precisament al mateix personatge: “les malícies e los alongaments del dit Berenguer, lo qual re no à provat de voler ni judici”.

Les datacions pràcticament coetànies d'estos documents ens indiquen que durant algun temps les dos formes estigueren convivint. I no sols en l'àmbit valencià. També podem constatar esta mateixa dualitat formal a tot arreu del domini lingüístic. En els Usatges de Barcelona, per exemple, redactats inicialment en llatí però traduïts al català en el segle XIII, ja apareixen testimoniades tant *juí* com *judici*: així, en l'usatge 26 es pot llegir que “[P]leyt jutgat entre vassal e senyor, e el juí d'ambdues les parts loat e atorgat e en la mà del senyor”, mentre que l'usatge 81 s'establix que “e là on no bastaran los usatges que hom tornàs a les ligis e a l'albiri del príncep e al seu judici e de la cort”. Podrien aportar-se molts altres testimonis d'este ús vacil·lant de les formes *juí* i *judici*, però no val la pena. N'hi ha prou per a col·legir que tant *juí* com *judici* formen part del patrimoni lingüístic compartit entre valencians i catalans.

Amb tot, analitzant més detalladament les dades disponibles, es pot apuntar també que des del primer moment en l'antic Regne de València s'aprecia un clar predomini de *juí* enfront de *judici*. En la documentació recopilada en el Corpus Informatitzat del Valencià es pot constatar que, entre els segles XIII i XV, *juí* apareix usada 773 vegades, mentre que *judici* només n'apareix 72. Cal afegir, a més, concretant estes dades generals, que autors com Ausiàs March, Joanot Martorell, Isabel de Villena o Joan Roís de Corella fan servir, de manera pràcticament exclusiva, la forma *juí*.

Amb el temps encara s'accentuà esta tendència a l'ús predominant de *juí* en terres valencianes. A partir del segle XVI, la forma *judici* decau abruptament. Encara que no és gens estrany que passara això. Al contrari: és normal que les variants formals tendisquen a redistribuir-se en l'espai de manera uniforme. I això és exactament el que passà amb estes dos formes: *juí* es mantingué com a forma viva única en tot l'àmbit valencià i en la part meridional de Catalunya, mentre que *judici* s'implantà en la major part de la Catalunya septentrional. Així i tot, és interessant fer constar que la forma *juí*, segurament a causa del prestigi literari derivat de l'ús que n'havien fet els clàssics valencians, es mantingué ben viva entre molts escriptors catalans contemporanis. Caterina Albert, per exemple, oculta literàriament amb els pseudònim de Víctor Català, féu servir reiteradament la forma *juí* en *Cayres vius*, obra editada en 1907: “el pes del juhí fallit, del juhí eternalment errador”; Carles Riba, per la seua banda, en la traducció del llibre d'Edgar A. Poe *Històries extraordinàries*, publicat en 1915, escrivia que “se'n havia celebrat un la nit mateixa del meu juí”; Josep Carner, finalment –per no allargar interminablement la llista d'autors *juiciosos*–, en la traducció d'*Alice in Wonderland*, de Lewis Carroll, que intitulà *Alícia en Terra de Meravelles*, publicada en 1927, deia que “Aquest juí sense jutge ni jurat sembla que és un disbarat”.

A pesar del prestigi literari de la forma *juí* que les citacions precedents posen de manifest, Pompeu Fabra optà per consignar *judici* com a forma principal, i *juí* com a secundària, en el seu *Diccionari general de la llengua catalana*, publicat en 1932. Esta opció era coherent amb la seua mentalitat pragmàtica i la voluntat de construir una llengua normal, basada preferentment en els usos majoritaris de Barcelona i el seu entorn. Conseqüentment amb esta prelació, en el *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* sempre s'usa actualment la forma *judici*. I, al meu parer, crec que és normal que s'actue així.

El que no resulta tan normal és que en els escassos quatre mesos que portem de 2018 la forma *judici* aparega 647 vegades en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*, mentre que *juí* tan sols n'apareix 59. I l'anormalitat encara resulta més patent si es té en compte que *juí* és la forma considerada principal en el *Diccionari normatiu valencià* de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, que se suposa que és la referència que hauria de regir els usos públics de les administracions valencianes. Això és almenys el que estableix l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana: "La normativa lingüística de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua és d'aplicació obligatòria a totes les administracions públiques de la Comunitat Valenciana" (art. 46). En els mateixos criteris d'ús del diccionari, a més, intentant dissipar qualsevol dubte interpretatiu, s'especifica que la variant principal és "la més apropiada i recomanable per als usos formals valencians de caràcter general i oficial". I, així i tot, al marge d'estes apreciacions, la mera aplicació del sentit comú hauria de ser suficient per a guiar-nos correctament en la tria de les paraules més adequades en cada context.

Però a vegades fa la impressió que els valencians hàgem perdut l'oremus. Si més no, en qüestions lingüístiques. Sovint busquem la paraula més rara pensant-nos que, per això mateix, per ser la més rara, deu ser més genuïna. O la més apropiada per als registres cultes. O qui sap què passa pel cap de molts valencians a l'hora de triar les paraules de la pròpia llengua... El cas és que esta associació entre forma rara i forma culta sembla que està molt interioritzada en la consciència de molts parlants. Les formes rares són necessàriament cultes, és clar, en la mesura que no formen part del llenguatge popular. Però d'esta premissa no es pot inferir la conclusió que les formes habituals són incultes i impròpies de registres formals. Això és una fal·làcia insostenible.

Les circumstàncies històriques, complexes i atípiques, en què els valencians hem recuperat la llengua literària a vegades ens han portat per camins tortuosos. En part, és comprensible, i no crec que fóra just retraure ara a ningú l'ús de tal o tal paraula. Cada u ha utilitzat la llengua com ha pogut i sabut. I prou i

massa que n'ha fet. Però això no ens hauria d'impedir que ara fem un esforç per trencar certes inèrcies i intentem ressituar les coses en el seu lloc. La qüestió fonamental és saber per a què fem servir la llengua en cada moment. Encara que ja ho he dit en altres articles d'este mateix blog, no puc deixar de reiterar-ho una vegada més: la funció fonamental de qualsevol llengua és la transmissió de missatges. I si un diari (oficial o no) està dirigit als valencians i aspira a fer-se entendre, el més lògic és que utilitze les formes generals de tots els valencians; de la mateixa manera que, en el cas d'un diari català, és natural que faça servir les formes més generals entre els catalans. En aquells textos en què preval el propòsit comunicatiu, el bagatge del destinatari del missatge és el referent que ens hauria de guiar a l'hora de seleccionar les paraules més adequades. I, de retruc, s'evitaria també crear la sensació que les formes pròpies dels valencians, encara que siguen correctes, són menys apropiades per als registres formals. La verdadera normalització lingüística –i perdonen la tautologia– és la que es basa en les solucions més normals. Tot és tan obvi que a voltes resulta difícil comprendre per què costa tant acceptar les evidències. ¿O és que potser hem perdut el juí definitivament?

3 Temps de carabasses

Magí Camps @MagiCamps

La Vanguardia, 21/05/2018

<https://www.lavanguardia.com/vida/20180521/443741303458/temps-de-carabasses.html>

Hi ha carabasses d'estiu i carabasses d'hivern. Les d'hivern són les típiques de Tots Sants, i se'n fa cabell d'àngel –quins poetes, els nostres avantpassats–. Així, si més no, dos cops l'any tenim carabasses, un fruit que va venir amb vaixell, amb les patates, els tomàquets i els cacauets, des de

l'altra banda de l'oceà. La paraula té origen preromà i tenia el sentit de closca. Així passa al nou fruit i també als galàpets.

Però de carabasses en podem tenir tots els mesos, si més no en un sentit figurat. Hi ha les que donen a un pretendent quan és rebutjat per una altra persona. També hi ha les que s'enduen els alumnes a casa al butlletí de notes quan s'acaba el curs, que ara, amb l'avaluació continuada, els que no progressen adequadament van arreplegant de manera gradual i així en tenen tot l'any. I encara hi ha un tercer sentit negatiu, per dir que un meló ha sortit aigualit i insípid: "Ha sortit carabassa".

Les carabasses també es feien servir, un cop buidades i assecades, com a flotadors i com a recipients per posar-hi vi, oli o un altre líquid. En aquests casos era obligat que l'orifici estigués tancat, amb un tap de suro, esclar. I d'aquí ve l'expressió "ser tap i carabassa", en referència a dues persones inseparables. És un sinònim de "ser carn i ungla" i del popular, escatològic i ben viu "ser cul i merda".

A les cases d'avui, però, no acostuma a haver-n'hi, de carabasses, i encara menys amb aquesta funció de garrafa. És lògic, doncs, que referir-se a un parell de col·legues dient que "són tap i carabassa" estigui en recessió. Les coses habituals passen a les frases fetes i aquestes es mantenen vives de vegades més enllà dels usos originals, però en aquest cas, havent-hi expressions similars com les referides, els taps i les carabasses ho tenen pelut.

D'un altre lloc d'on les carabasses estan desapareixent és de la referència cromàtica. Abans, el sol era de color carabassa –com cantaven els enyorats Antònia Font– i ara, en canvi, molts parlants diuen que és de color taronja. La raó també pot ser aquesta desaparició de les carabasses de la nostra vida quotidiana, o bé per la influència del castellà, on aquest color sempre ha estat el taronja.

Segurament més d'un lector del parlar central ha arrufat el nas cada vegada que ha llegit *carabassa* i no *carbassa*. Totes dues formes són al diccionari, però la primera és la preferent. De *carabassa* podem dir *carbassa* menjant-nos una lletra, igual que de *taronja* podem dir *tronja* (aquesta forma no és al diccionari), i en castellà de *cansado* podem dir *cansao*. Quan parlem, treure lletres d'una paraula sempre és més fàcil que posar-n'hi.

4 “La llengua pròpia és un valor social de tothom”

Neus Mestres i Manuel Carceller entrevistats per Vicent Boscà i Teresa Ciges

Saó, núm. 436, abril 2018

<https://revistasao.cat/entrevista-neus-mestres-manuel-carceller-plataforma-llengua/>

Havíem quedat a la cafeteria d'un cèntric hotel de la ciutat de València. Volíem parlar de la nostra llengua amb dues persones fonamentals de la Plataforma per la Llengua. No ens coneixíem, però als pocs minuts d'estar asseguts a la cadira, davant d'un café i amb moltes preguntes, sabíem que compartíem alguna cosa més que un café: una llengua i l'ús que cal fer-ne.

*Amb tranquil·litat, sense sorolls estridents i des de la confiança d'estar en el bon camí, **Neus Mestres i Manuel Carceller** anaven responent les nostres preguntes explicant clarament quina és la postura de la Plataforma i reconeixent el paper del treball, de vegades callat i sempre constant, sense renunciar ni fer cap passa arrere.*

Fa 25 anys que va aparéixer la Plataforma per la Llengua. Per què va nàixer?

Neus Mestres: Prèviament hi havia un col·lectiu que va considerar que feia falta una entitat en defensa de la llengua catalana. Després de fer petites accions, finalment ens vam constituir amb l'objectiu de promoure l'ús de la llengua amb normalitat.

Teniu 15.000 socis i moltíssima visibilitat. On creieu que radica aquest èxit?

N.M.: Nosaltres usem molt les noves tecnologies, les xarxes socials, que és on hi ha molta mobilitat, molta gent que hi participa. A més, tenim un equip molt gran de voluntariat i una part de ciberactivisme, que són persones que ens ajuden a fer difusió a través de xarxes socials.

Després de 25 anys s'han anat assolint alguns dels objectius que teníeu plantejats?

N.M.: Sí, a poc a poc. Anem aconseguint petits avanços en els objectius. Hem aconseguit que empreses facen el web o l'etiquetatge en català, canvis en empreses pel que fa a gestió lingüística interna... Per exemple, el catàleg d'Ikea no estava en català, i finalment ho hem aconseguit. És una manera que s'adapten als clients, i això el client ho valora.

Manuel Carceller: La Plataforma per la Llengua ha demostrat que la tàctica de la petició del dret lingüístic té uns resultats. Nosaltres ens hem fonamentat a convèncer els catalanoparlants que els drets lingüístics –que, en teoria, sobre el paper tenim– s'han d'exercir de forma activa, i les campanyes que fem sempre tenen aquesta filosofia. Fa falta crear un estat de petició d'un dret que tenim, perquè els drets teòrics no sempre els exercim perquè hi ha institucions i empreses que no respecten l'oficialitat de la nostra llengua. Per exemple, un valencianoparlant té dret que la nostra llengua estiga present en el món comercial, però com que no està regulat a vegades és conculcat fins i tot en l'expressió oral. És un dret que, en teoria, tenim, però l'hem d'exercir i reivindicar.

I a Catalunya, per exemple, Decathlon està retolat en català i ací no...

N.M.: Hi ha moltes diferències en eixe sentit, però aquí a nivell legal hi ha una llei que ho empara: la Llei de Consum.

M.C.: I ací la Llei de Consum diu que el consumidor té dret a utilitzar la llengua en el sector comercial. És un dret molt genèric que no s'ha desplegat en un reglament específic que regule la retolació, llistes de preus, informació als clients... A Catalunya sí que s'ha fet, ací no. Nosaltres ens vam reunir amb el director d'El Corte Inglés de Castelló, que és català, i ens va dir que no retolava en valencià perquè no estava obligat a fer-ho. Aquest és un exemple molt clar del fet que al País Valencià és necessari crear una normativa que empare el dret lingüístic.

Neus, com descriuries la situació del català a Catalunya?

N.M.: Crec que en els darrers anys s'ha avançat molt, però encara tenim molta feina a fer. La immersió lingüística a les escoles ha ajudat molt a aconseguir que hi hagués aquesta normalitat, però hi ha persones novingudes que no es-

tan adoptant aquesta llengua, i hi ha àmbits on encara tenim molta feina, com el de la Justícia.

I Manuel, com la descriuries tu?

M.C.: Crec que el català a Catalunya és una llengua que forma part de la identitat, de forma que fins i tot la gent de família immigrant que és castellanoparlant a casa comprén que el català és la llengua comuna, identitària, de la societat. Hi ha una cosa que els valencians haurien de crear socialment, i que a Catalunya ja existeix: la idea que la llengua pròpia és un valor social de tothom, encara que per diferents raons no siga la llengua que uses contínuament. La llengua no és només un valor de qui la parla, sinó que és un valor de la comunitat social, de la nació. Els valencians admirem molt aquesta actitud que es té a Catalunya.

I com veus la situació del valencià?

M.C.: Gràcies a la gran labor del món de l'ensenyament tenim unes generacions que estan preparades per a exercir amb normalitat una societat amb una major presència de la llengua pròpia. Totes les enquestes que s'han fet diuen que la majoria de la població valenciana vol un major ús de la llengua pròpia, per tant, el sentiment majoritari dels valencians és favorable a un major ús de la llengua. Això vol dir que tenim unes noves generacions que estan preparades per a avançar en l'ús normal de la llengua. Ací el pas que fa falta és crear uns avanços de l'ús de la llengua a través d'acords, de llei d'igualtat lingüística, de normatives en diferents sectors. A hores d'ara hi ha ajuntaments que no tenen el web en valencià i no fan les comunicacions en valencià. Això, que és il·legal perquè estan obligats a fer-ho, és un exemple de la consciència que s'ha de crear.

Neus, com la veus tu?

N.M.: Penso que la diferència principal és que tu arribes a València i, d'entrada, ningú utilitza el valencià, o costa molt trobar-ne algú. I fa la sensació que quan tu parles català realment et responen en valencià i veus que hi ha un coneixement.

Però ara sí que veiem la utilització amb normalitat del valencià en els càrrecs públics...

N.M.: El canvi de govern evidentment ha afavorit la situació del valencià i s'han vist millores. Crec que el fet que l'utilitzin públicament fa que hi haja una percepció de model a seguir. Si la gent veu que els polítics l'usen, veuen que la llengua és més valorada.

Per què al País Valencià hi ha gent que està en contra de la nostra llengua?

M.C.: El sentiment contrari a la nostra identitat ha sigut utilitzat històricament per la gent que volia convertir-nos en unes províncies sense identitat. I en la

Transició, en la qüestió antivalenciana, l'autoodi es va convertir en un instrument de lluita política de la dreta espanyola cap als altres partits. És important fer una faena de forma transversal, fer un discurs sobre la llengua al marge de qualsevol partidisme, perquè és molt important que es cree un augment de la societat que veja la llengua pròpia com un valor compartit.

En aquests moments tenim un Decret de Plurilingüisme i encara hi ha xiquets que no estudien valencià...

M.C.: Nosaltres no volem entrar en qüestions de gestió directament política perquè no és el nostre paper. Per una banda, la Llei d'Ús i Ensenyament del 83 fonamenta les exempcions d'estudi del valencià per a les comarques castellanoparlants. Això és una qüestió que per reformar-la caldria canviar aquesta llei, i nosaltres estaríem a favor de canviar-la. La mentalitat de la gent que està contra el valencià (bé partits polítics o bé en el món de la Justícia) és intentar actuar contra qualsevol projecte d'augment de la llengua pròpia, i el Decret de Plurilingüisme per a nosaltres planteja un model d'ensenyament propi valencià, i això ho veiem positiu.

El nou govern valencià està complint les expectatives en matèria lingüística?

M.C.: Sí que està complint-les perquè, encara que en el Pacte del Botànic no hi hagués qüestions lingüístiques, en la pràctica hi ha hagut un canvi total de plantejament respecte de la importància de l'ús del valencià en l'administració. El canvi de filosofia pel que fa a la llengua ha estat total, i negar això fóra una hipocresia. La qüestió del coneixement de la llengua per als funcionaris, per exemple, més enllà de demanar la competència en valencià a través d'un títol, el que per a mi és prioritari és que el 70% del funcionariat que ja té la titulació de competència en valencià, l'exercisca.

També es pot usar el valencià més al món del futbol, i això demaneu en una nova campanya...

N.M.: Clar, perquè creiem que és important treballar les coses des d'allà on es pugui utilitzar la llengua de manera més quotidiana, més natural. I que arribi la idea que amb el català també ho podem passar bé.

M.C.: ["Fes un gol pel valencià"](#) és la primera campanya que hem fet sobre la llengua en un món de cultura de masses. I ho hem fet perquè moltíssims grups locals del País Valencià utilitzen el valencià i en són un exemple. Els grans clubs no empenen el valencià: parle del Llevant que no té web, ni Twitter ni Facebook en valencià; parle de l'Hércules, del Castelló o de l'Elx que no tenen absolutament res en valencià. El València és un equip que té molt present el tema de la llengua. Ara bé, com pot tindre el Vila-real un Twitter en àrab i no

tindre'n en valencià? Això és un signe de no-normalitat. Estem convençuts que d'ací a un any hi haurà canvis positius respecte de l'ús de la llengua.

I ara heu presentat una aplicació, la ValenciApp.

N.M.: Sí, és una app que serveix per valorar l'ús que fan de la llengua els diferents establiments. Està adaptada a les formes valencianes i creiem que pot ser una eina molt útil.

Un dels lemes és “Volem viure plenament en valencià”. Espanya ens deixa?

N.M.: No, Espanya no ens deixa. Tenim un Estat que posa totes les pegues possibles perquè no puguem viure plenament en valencià. Tenim un estudi de lleis que es fan per obligar i assegurar que es faci tot en espanyol i lleis que es fan per obligar que es faci en català, que són mínimes. No recordo les xifres, però potser estem parlant de cent lleis *versus* tres.

La música està ajudant a la normalització de la llengua?

M.C.: La música en valencià demostra la vitalitat del nostre idioma en les noves cultures. Sense els músics valencians, la visió del País Valencià a Catalunya seria molt menor; ha sigut a partir de la música que molta gent a Catalunya ha valorat el domini lingüístic.

Quin futur veieu a la nostra llengua?

N.M.: La nostra llengua ara té més de deu milions de parlants, té molt dinamisme, és molt viva i no auguro que hi pugui haver un retrocés, però hem de continuar treballant per vetllar per la llengua i per anar creixent en ús.

M.C.: La comunitat lingüística existeix, però els drets lingüístics s'han de reivindicar i exercir. Ací encara tenim molt de camí per recórrer per part de la consciència dels parlants.

5 Els límits estilístics del 'però' posposat

Albert Pla Nualart

Ara, 16/06/2018

https://llegim.ara.cat/opinio/limits-estilistics-del-pero-posposat_0_2034396555.html

La paraula *però* prové del llatí *per hoc* (*per això*) i és una conjunció adversativa: coordina dos membres el segon dels quals es contraposa al primer. Acostuma a contraposar oracions (“Té gana però està prim”), però també pot contraposar noms, adjectius, adverbis, etc. (“És ràpid però matusser”). Com més llarg i complex és el primer membre, més convé posar una coma abans del *però*. I si tan

llarg i complex és, hi podem posar un punt. En el següent exemple, el punt també podria ser una coma: “Sembla que tot el bloc del dret a decidir hi votarà a favor. Però els comuns no descarten abstenir-se”.

A la dreta del *però*, doncs, no hi va cap coma, tret que vagi seguit d'un incís: “...hi votarà a favor. Però, segons informa l'ARA, els comuns...” En aquest últim cas, el *però* només pot anar precedit de punt o de punt i coma, perquè una coma el deixaria entre comes, i faria que semblés un *però* posposat (que, com a incís que és, va entre comes). Un exemple genuí de *però* posposat seria: “...hi votarà a favor. Els comuns, però, no descarten...”

Doncs bé, aquest *però* posposat s'està escampant més del que seria desitjable. En part, perquè com que el castellà no el té, algú pot pensar que *catalanitza* el text. Però, sobretot, perquè no ens fa el pes començar frase amb un conjunció tan coordinativa (igual com evitem començar-la amb *i* o *sinó*). Posar el *però* després del punt sembla que fa la frase poc autònoma. I aquest neguit s'esvaeix quan el posposem. Però no deixa de ser [No deixa de ser, però,] una manera de fer-se trampes al solitari.

En poso un cas extrem: “Si un text en particular li ha quedat gravat a la memòria pel trencaclosques que va suposar per al grup d'investigadors, però, és aquest”. Retardar tant el *però* fa que quan hi arribem sobti i ens desconcerti. Seria molt més clar posar-lo al davant o eliminar-lo. Ho sintetitzo en tres consells: 1) no us faci por posar un *però* després de punt, 2) no abuseu del *però* posposat i 3) si el posposeu, posposeu-lo poc per facilitar la lectura de la frase.

Vegeu també, del mateix autor i en el mateix mitjà, [“Encara que als mil·lennials els pugui semblar estrany”](#) (09/06), [“Sobre aquesta nova etapa, en som escèptics”](#) (02/06), [Els sensesostre són només una part dels sensellar](#) (26/05), [He fruit el fruit i ha fluït el fluid](#) (12/05/2018).

6 Masculins i femenins

J. Leonardo Giménez

Levante-EMV, 21 i 28/05/2018

El costum, el senyal i altres masculins

“Abans perdre un amo que un bon costum” és un aforisme nostrat, que representa la preeminència que deuen tindre certs hàbits, valors o principis col·lectius sobre els possibles abusos individuals de certs amos o patrons respecte als treballadors. És semblant a una altra sentència que diu que “Més val perdre

un amo que un dret”. Esta, més explícita, esquerrana i, potser, revolucionària. I ja sabem que “El costum és llei” o “El costum és font del dret”. Una altra dita antiga afirma que “Val més matar un home que llevar un costum”, però esta última jugava amb foc, més val no fer-ne cas. Estos exemples els he posat per a il·lustrar gramaticalment el caràcter masculí, històric i normatiu, de la paraula *costum*, contràriament a l'equivalent castellana *costumbre*, que com sabem és femenina. Dir o escriure **la costum*, a hores d'ara, no està acceptat normativament, encara que és molt usual; probablement es tracta d'un calc, innecessari, procedent del castellà.

En els usos agraris, fins fa poc, els llauradors d'edat avançada (mon pare mateix) usaven el masculí “El costum és començar el reg pels bancals de dalt”. I la mateixa persona usava el femení en altres àmbits o situacions. En tot cas, com he comentat, la paraula *costum* és masculina.

Això ocorre també en una sèrie de substantius en què hi ha discrepància en valencià i en castellà pel que fa al gènere gramatical: noms que en la nostra llengua són masculins i en l'idioma veí, femenins; i viceversa. A més de *costum*, alguns dels noms més usuals que en valencià/català són masculins i en castellà, femenins, entre altres, i que provoquen bastants errades, serien *els afores*, *el corrent*, *el dot*, *un llegum*, *el senyal*. De manera que, d'acord amb l'ús històric i la normativa vigent, devem dir i escriure frases com “Vivim en els afores del poble”, “Mon tio, de 85 anys, té el costum, ben sa, de caminar dos hores tots els dies”, “Degut al corrent d'aire he agarrat un constipat de cavall”.

Un sector d'opinió o moviment ideològic, social o cultural dins d'un partit polític, d'una organització o de la societat, en general, també és un corrent, per exemple “Esquerra Socialista és un corrent dins del PSOE”. “La teua neboda té bons dots per a la música”, “Hem d'esperar el senyal del vigilant per a passar”, “M'agraden molt els llegums”, “El senyal ens indica que no podem aparcar en tota la plaça”. Altres noms que en la nostra llengua són masculins i en castellà tenen la condició de femenins són *un avantatge* (i *un desavantatge*), *un bacteri*, *el batent*, *el compte*, *el deute*, *el dubte*, *els espinacs*, *un estratagema*, *el front*, *el full*, *un interviu*, *el lleixiu* i alguns més. També tenim una bona llista de noms de gènere femení que en castellà són del masculí. I una sèrie de substantius que admeten els dos gèneres.

La calor, les postres i altres femenins

“Quina calor que fa”, direm d'ara en avant, cap a l'estiu, de quan en quan, sobretot en les hores pròximes al migdia, les d'abans i les de després del migjorn. Per cert, que no és valenciana la construcció “*Que calor que fa”, que seria un

calc de la castellana “*Qué calor hace*”, ja que davant de substantiu no adjectivat va *quin/a* i no *que*, que sí que és nostrat i normatiu davant d’adjectius i d’adverbis: “Que guapes són la meua néta i la meua filla”, “Que bé que jugava el Genovés, competia privat de bot i braç i amb quatre jocs de desavantatge, i encara així guanyava quasi sempre”.

Bé, fet eixe apunt sobre un dels usos del “que”, mamprenc el tema de hui, que és el caràcter gramatical femení de certes paraules del valencià-català, que en castellà són masculines, i que provoquen alguna errada en l’escriptura i, a vegades, en la parla. *La calor* és terme femení en la nostra llengua, mentres que en castellà és masculí, *el calor*. I direm “Fa molta calor”, “La calor l’acovardix” i no “Fa *molt de calor”, ni “*El calor l’acovardix”, com a voltes sentim o llegim.

La gran majoria d’estos noms, els que en valencià són femenins i en castellà, masculins, els valencianoparlants habituals els fem com toca, amb la marca femenina en els determinants. Així podem dir o escriure “Tens una dent danyada”, “M’agrada la frescor de la matinada”, “Agustinet és molt fi, diu que no pot suportar les olors dels efluvis que emanen de l’albelló”, “Endús-te una rebequeta que fa molta frescor”, “Amb la claror que fa ja, no tingau la llum encesa”, “La marjal ja està de gom a gom d’aigua”, “M’enxisa la verdor de l’herba vera”, “Pren les alicates i talla les rames que sobren”. I moltes paraules més amb femení, que en la llengua veïna són masculines.

Però en tenim algunes altres que, per la influència del castellà, o per altres motius, les diem, a vegades, amb certa vacil·lació pel que fa a l’ús del gènere gramatical. Per exemple: és *una anàlisi*, en femení i sense esse final en el singular. I tenim *les postres*, de condició gramatical femenina en valencià/català, mentres que en l’idioma veí és *el postre/los postres*. I altres femenins en la nostra llengua són *una allau*, *una esplendor* (també *un esplendor*), *una estrena*, *la resplendor* (també *el resplendor*), *una síncope*. I el ‘conjunt de símptomes i signes característics d’una malaltia’ és *una síndrome*. De manera que tenim la síndrome d’abstinència, la d’immunodeficiència adquirida, la de Down i la d’Estocolm; i totes les síndromes en femení. I una estampa religiosa, una imatge, un signe, un símbol, una persona o cosa molt representativa poden ser *unes icones*. Belén Esteban és una icona en el seu àmbit. O no? El Genovés, indiscutiblement que sí.

7 A espaiet

Teresa Tort @teresa_tort

Blog *Pren la paraula. Som les paraules que diem*, 13/06/2018

<https://blocs.mesvilaweb.cat/tort/?p=269970>

Això no és un programa de ràdio en què els oients sol·liciten sentir una cançó que els agrade molt, però ho podria ser. Del degoteig de propostes que em van arribant de les persones amb qui tenim un vincle important, avui n'agafarem una per a recrear-nos-hi una mica.

De fet, es tracta d'una locució adverbial que no havia escrit mai fins ara; potser ni tan sols l'havia vista escrita així, tot i que forma part de la llengua oral del meu dialecte. En tortosí, **a espaiet** es diu a cada punt. I la fa anar població de qual-sevol edat. Justament és ma filla qui me l'ha proposat. “Ja l'has fet, esta?” –em va deixar anar. I aquí la tenim. Una locució que no tenia consciència que ho fos, perquè les vocals inicials es fusionen en l'aire ingràvid d'una elisió perfecta. Però el diccionari ens alligona. Dins de l'entrada *espai* del [DIEC2](#) ens apareix *a espai* o *d'espai* amb el valor de lentament. I també trobem aquesta forma al [DNV](#), però amb tres accepcions diferents: en veu baixa; amb compte i lentament. Totes tres igualment familiars en tortosí, diria. Si tanco els ulls, m'imagino un caganiu començant a caminar tot sol i embalant-se per damunt de les seues possibilitats mentre l'adult que el vigila li va dient sense parar:

–A espaiet, a espaiet, a espaiet...

A banda del suggeriment inicial, també m'ha impulsat a escriure sobre aquesta combinació un tuit que vaig llegir arran de l'inici de les emissions de la televisió valenciana À Punt:

La presentadora d'Àpuntdirecte li ha dit a un reporter “gràcies i espaiet (*sic*) en la carretera”. Per a mi, només això ja justificaria els 55 milions d'euros del pressupost.

Òbviament, l'atzar m'ha incitat a posar fi a la indiferència davant d'una creació lingüística tan autèntica. No cal dir que no podia passar per alt aquesta coincidència gairebé simultània; dos motius de joia no s'ajunten tan sovint com voldríem. Per tant, celebrem la sensibilitat lingüística del jovent del nostre voltant i – encara amb més eufòria– el retorn de la televisió pública en valencià a les cases dels nostres cosins germans.

A espaiet i amb paciència s'aconsegueixen moltes fites. Persistir és resistir. Prou que ho sabem.

8 Català Sempre

Ramon Torrents

Després d'onze anys d'activitat, la iniciativa [Català Sempre](#), promoguda per l'enginyer Josep M. Borrull, ha decidit tancar el seu cicle.

Català Sempre es va crear el 2007 com a resposta al clam de Joan Solà, que el desembre del 2006 havia publicat a l'*Avui* l'article "[Plantem cara](#)". L'objectiu de Català Sempre ha estat de fer present i viu el català i no claudicar davant cap situació, especialment en les converses i les relacions orals.

L'existència de moltes institucions i moviments que ja treballaven amb aquest objectiu –afirma la declaració fundacional– va fer aconsellable centrar la nostra activitat a consolidar i estendre l'hàbit de mantenir-nos sempre en l'ús del català, és a dir, no discriminar l'interlocutor, respectar-nos nosaltres mateixos, no canviar de llengua. Perquè estem convençuts que si aquest hàbit es fa majoritari entre els qui parlem habitualment català, estarem potenciant l'eina més valuosa i eficaç de què disposem.

Conscients, però, que aquest capteniment no és fàcil, ens proposem ajudar a superar les dificultats que comporta aquesta actitud compartint les nostres idees i experiències i, alhora, generant un sentiment positiu de solidaritat entre les persones que ens hem decidit a incorporar aquest hàbit.

El propòsit del grup, que ha arribat a aplegar prop de 16.000 adherents, s'ha mantingut sobre dues bases: les [Lletres](#), que Josep M. Borrull ha distribuït entre els seguidors (primer setmanalment, després, un cop el mes) i el [Grup de Debat](#) que s'obrí sota Google Groups.

Amb la retirada, per motius d'edat, de l'impulsor i ànima de Català Sempre, les Lletres deixaran de distribuir-se als seguidors del grup, però el Grup de Debat continua actiu.

L'obra de Català Sempre i de Josep M. Borrull ha de ser saludada com un esforç personal a què, durant onze anys, han contribuït els adherents, els col·laboradors de redacció i especialment el seu promotor.

Gràcies a Català Sempre i a Josep M. Borrull per la seva tenacitat.

9 Eufemismes contemporanis

Empar Moliner @emparmoliner

Ara, 15/03/2018

https://www.ara.cat/opinio/Eufemismes-contemporanis_0_1979202113.html

“Imprescindible bona presència” (imprescindible estar bona). “No encaixes en el perfil que estem buscant” (no serveixes per al paper). “Condemnat a la pena capital” (condemnat a pena de mort). “Són dones amb corbes” (són dones grasses). “Se’l veu molt simpàtic” (és molt lleig). “S’ha fet uns petits retocs” (s’ha fet la cirurgia estètica: s’ha operat el nas). “Té un mal lleig” (té un càncer). “Fer popó” (fer caca). “Anar de ventre” (ídem). “Aguanta, filla” (deixa’t pegar). “Fer ús del matrimoni” (cardar). “Corrector d’estil” (negre literari). “El vestuari de l’obra era molt bonic” (l’obra no em va agradar gens). “La dona que ens ajuda a casa” (la minyona). “No assolit” (insuficient). “Un home de color” (un home de color negre). “Fer-se el llavi superior” (depilar-se el bigoti). “Fer-se el color” (tenyir-se els cabells blancs). “Ser especial” (ser estrany). “La corba de la felicitat” (una panxa de cervesa). “Actuacions en l’arbrat” (podar els arbres). “Madureta” (no jove). “Aquest estiu estarem tranquil·lets” (aquest estiu no podrem anar de vacances). “La reina supervisa personalment els menús de la família” (la reina ordena el que han de preparar per sopar els cuiners). “Sacrificar” (matar). “Treballadora sexual” (prostituta). “Protecció completa durant vint-i-quatre hores” (no faràs gens de pudor d’aixella en tot el dia). “Horari d’oficina” (no pots anar a dinar a casa). “Persona tòxica” (un cabró). “Una amiga entranyable” (l’amant del rei). “Un vi molt divertit” (un vi que no em tornaré a comprar). “Forçar” (violar). “*Los hemos descabezado*” (els hem fotut a la presó). “Color *nude*” (color carn). “Fer-se la línia del biquini” (treure’s els pèls dels engonals). I “presó permanent revisable”: això és cadena perpètua.

10 Va d’intimitat, sí

Montserrat Cortès Colomé (Grup d’Estudi de Llengües Amenaçades)

VilaWeb, 01/06/2018

<https://www.vilaweb.cat/noticies/va-dintimitat-si-opinio-grup-estudi-llengues-amenacades-gela/>

De fet, avui volia escriure sobre un altre tema, però una notícia a VilaWeb ha fet que m’hi repensés. El titular que hi llegeixo diu: “La delegada del govern espanyol a les Illes porta als tribunals el català a la sanitat.” Es veu que l’equivalent d’en Millo a les Illes ha presentat un recurs al Tribunal Superior de Justícia

contra el decret que regula el coneixement del català a la sanitat. S'hi argumenta que el decret atempta contra el dret de protecció de la salut.

“Atempta contra el dret de protecció de la salut”... Quina salut? La mental, també? I voleu dir que no té efectes més enllà? M'explico.

No hi ha gaires coses que m'incomodin més que anar al ginecòleg i que no m'entengui quan li parlo en català. El ginecòleg ens explora parts íntimes: ens posa un espèculum per a extreure mostres de la vagina, una qüestió de mera prevenció i per això les dones hi anem. Però, mig despullada (tot i la tela que et donen per mig tapar-te, vas amb el cul a l'aire), potes enlaire a la llitera, i que no t'entengui quan li parles... Doncs resulta molt desagradable. O quan et fa una exploració del pit. Te'l va palpant per mirar que no tinguis cap nòdul, que per això vas al ginecòleg. O quan et fan una mamografia, que t'agafa el pit i te'l col·loca a l'aparell que te l'aixafarà i et farà una mica de mal. En aquests contextos, m'incomoda parlar-li en català i que no m'entengui. Et sents desvalguda, impotent. Tens en exposició les parts més íntimes i a sobre no t'entén i es veu que ets tu qui t'has d'adaptar.

Però la incomoditat no queda restringida a la ginecologia. T'hi pots trobar igualment quan vas a un servei de dermatologia, urologia, radiologia, etc. Hi ha parts del cos que són 'privades' i resulta fins i tot violent que te les explorin sense que t'entenguin. Per no dir si vas al psiquiatre, li has d'explicar la 'teva vida' i que no t'entengui si li ho expliques en català.

El mes passat va morir la meva mare. Hem passat mesos i mesos anant i tornant de l'hospital. El tracte de metges i infermeres ha estat excel·lent. Els serveis, també: cirurgia, oncologia, radiologia, hematologia. De fet, la nostra sanitat pública és envejada en molts països occidentals que ens avancen en molts aspectes però no en aquest (penso, per exemple, en els EUA). Però arriba el dia crític, en què la mare se n'està anant, i se li adrecen en una llengua que no és la seva, donant per descomptat que és la cosa més natural del món. Doncs no, no resulta agradable. Et fa sentir estrany a casa teva.

Quan em parlen de llengua i sanitat m'indigno. Sempre vaig a la sanitat pública. És de la sanitat que em refio. Em refio dels seus professionals. Del servei en conjunt, perquè funciona malgrat que alguns volen fer creure que no. Amb tot, cal que la sanitat pública, precisament perquè és pública, tingui cura de la llengua. No és un tema menor. Que no sigui per aquest tema que la gent opti per la sanitat privada.

Entenc perfectament que el govern de les Illes s'hagi “indignat”, com diu el subtítol de VilaWeb. Determinats governants s'omplen la boca dient que s'ha de

governar per a tothom (cosa que és una fal·làcia, però són ells qui ho diuen). I els qui parlem català habitualment no formem part del “tothom”?

No em resulta comprensible per què hi ha qui té una actitud i un comportament tan obtús quan, a l'estat espanyol, es tracta d'una llengua que no és l'espanyol. Les llengües són riquesa, coneixement, són un valor afegit. Se sap a bastament. Un dia vaig conèixer una feroesa que deia que ells tenien clar que eren pocs, que tenien un territori petit i que, precisament per això, tots els feroesos havien de parlar si més no quatre llengües perquè s'havien de relacionar amb altres territoris. Això és ser “ric” de mentalitat.

I ara, ja a punt d'enviar l'article, llegeixo una altra notícia: hi ha un grup a l'estat espanyol que recull signatures contra el català com a llengua vehicular de l'ensenyament. Han tornat al segle XIX? El català a l'escola era l'altre tema que tenia pensat, un altre dia serà. I el tractarem perquè les dades els desmenteixen. Amb tot, aquest cop em quedo amb el més íntim.

Vegeu també [La llengua no es toca!](#), d'Aina Sastre (*Jornada*, 14/07/2018)

11 El fantasma sintàctic

Josep Pedrals

El País, 17/06/2018

https://cat.elpais.com/cat/2018/06/17/cultura/1529262996_623807.html

Quan la voluntat poètica pretén assenyalar l'inefable, explicar el context confús de les qüestions virtuals i oníriques o retratar l'àmbit dels pressentiments i les inspiracions, aquesta ànsia comunicativa no cerca la intel·ligibilitat sinó la transmissió estètica d'allò enigmàtic i esotèric, fer visible l'invisible.

Cal, per tant, plantejar la plàstica retòrica des del punt de vista d'aquestes inquietuds expressives i mirar de fer forat en les possibilitats que la llengua mateixa ja obre a la indeterminació i a l'ambigüitat. Quan l'exactitud és impossible, la coherència és important.

A part dels recursos lèxics que ajudaran a representar l'escenari de les intangibilitats, la gramàtica –involuntàriament virtuosa– ens proporciona eines adequadíssimes per modelar la imprecisió. L'estructura profunda de la llengua incuba en la seva essència aquesta capacitat bel·luïna de velar l'exactitud: el fantasma sintàctic.

Què és el fantasma sintàctic? En català, el tenim en la força lexicalitzadora dels pronoms febles, que estableixen relacions de referència d'una potència esclatant. Amb un enunciat tan simple com "Hi és. Ho sé", la màgia dels pronoms inherents a la forma verbal suggereix una presència inquietant i una intuïció tèrbola, una desbandada nigromàntica. Gràcies a la substitució pronominal, podem reemplaçar elements oracionals pel significat ocasional d'un pronom sense especificar-ne els antecedents o, més encara, jugant a perdre aquests antecedents en una nebulosa sintàctica. Si dic "La poesia ho pot fer", sense més, obro un inventari infinit de conjectures.

Les armes més eficaces per produir fantasmes sintàctics són els pronoms febles adverbial i neutre (*en, hi, ho*), que poden ser utilitzats com un mecanisme (anafòric o catafòric) d'al·lusió a un element lingüístic que, en el fons, no acaba d'aparèixer mai en el discurs. Serveixen per crear un entorn volàtil i boirós: la dixi d'un món sense temps ni espai.

He proposat l'exercici del fantasma sintàctic en diversos tallers i constato que, abusant-ne, crea l'efecte d'una endevinalla. Cal, doncs, fer-ne un ús atmosfèric o ambiental perquè es desdibuixi la referència sense provocar una mancança ni un desequilibri.

El fantasma sintàctic és una exageració de l'el·lipsi, i així com té el mèrit d'aconseguir generar un sobreentès fluctuant i eteri, té el defecte de poder-se convertir en una mera maniobra retòrica que exhala un buit ampul·lós.

Però hi és, l'engranatge hi és, i cal ser conscients que aquests forats d'indefinitud són dispositius que cal analitzar i treballar, precisament, perquè fan viable l'obscuritat del discurs (la cripticitat, l'hermetisme, el trobar *clus*), que no deixa de ser un valor de l'eloqüència.

► Il·lustració de Jordi Soler

12 Un esforç per millorar la salut de la llengua

Ramon Torrents

Toni Beltran

Ensenya'm la llengua

Amb il·lustracions de Josep M. Pous-Culí

Maçanet de la Selva: Gregal, 2018

426 pàgines · 20 euros

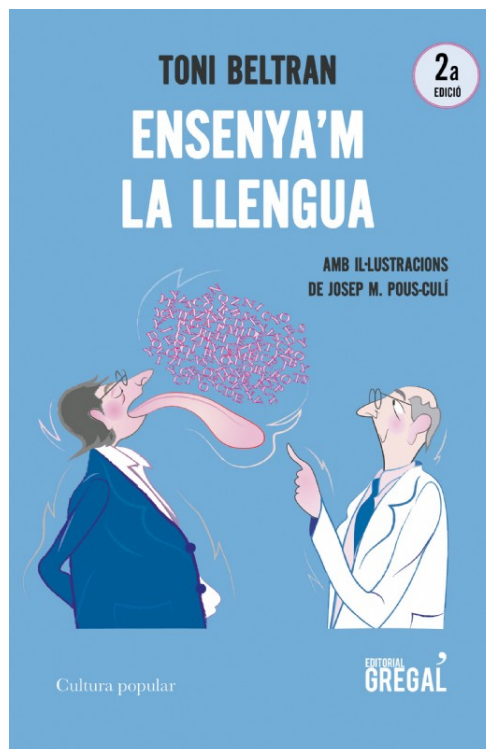
L'editorial Gregal acaba de publicar el volum *Ensenya'm la llengua*, del Dr. Toni Beltran, un llibre ple de l'argot familiar referit a la salut i a les malalties, mals, xacres, passes, nafres etc., que ens acompanyen al llarg de la vida, però també a les parts del cos on sofrim aquestes afeccions. Sobre aquestes parts de

l'organisme humà s'organitza l'obra: la pell; els sistemes muscular i esquelètic; el cor i la sang; l'aparell respiratori; la boca; l'aparell digestiu; els òrgans sexuals; el sentits; el cap i el cervell, i, finalment, l'estat de la salut, el pas del temps, les cures i els remeis, i les velles i noves paraules.

“Encara que aparentment ho pugui semblar, aquest no és un llibre sobre medicina, vol ser un compendi de llenguatge popular referit al món de la salut i les malalties”, confessa l'autor a la introducció.

Ensenya'm la llengua no és, doncs, una obra científica ni mèdica ni és tampoc un manual de consells o remeis casolans. L'objectiu de l'autor són especialment els mals de la llengua que parlem, que en una o dues generacions haurà perdut una bona part del seu lèxic, la fraseologia i les dites que ens havien servit en les converses –amb el metge, la família o les amistats– per referir-nos als trastorns de la salut.

Un examen ràpid de l'índex dels mots que apareixen al llarg de l'obra permet fàcilment de descobrir-ho. Els termes són mèdics i no mèdics, i en això es concentra l'originalitat i el valor d'aquesta obra. Naturalment hi apareixen mots com *torticoli*, *rampa*, *rogall*, *trempar*, *sacson*, *nyanyo*, *morenes*, *cap-rodo* i tants i tants altres, però també paraules que d'entrada no semblen tenir cap lligam directe amb la salut, les ciències mèdiques, les afeccions o l'argot dels re-

meis. Per exemple hi trobem *desvariejar, deixatar, xiulet, tibantor, palpentes, estavellar, estaquirot, flasca, tec, tongada...* Aquí han intervingut l'ull clínic, l'instint lingüístic i l'habilitat del Dr. Beltran, que, per l'experiència de més de trenta anys al costat dels pacients, no tan sols pot donar un cop de mà al metge que no ha tingut l'oportunitat de conèixer la llengua popular i que, malgrat dominar el repertori mèdic, fàcilment pot ensopegar amb les dites, la fraseologia o certes paraules que no li permetrien lligar l'entrellat de la conversa amb el pacient; també hi trobarà seguretat el pacient que, posseïdor del patrimoni oral, tindrà una base per no dubtar de la legitimitat del seu vocabulari. Naturalment *Ensenya'm la llengua* obre la porta al treball dels estudiosos de la llengua, que hi descobriran un terreny on treballar amb profit. Si bé l'inventari en el camp mèdic ja no permet gaire ampliació, creiem els de la fraseologia i la conversa admetrien encara una certa revisió i reorganització.

A qui va adreçada aquesta obra? Primer de tot, als metges, que hi reconeixen l'ajut d'un col·lega preocupat per la salut dels malalts, però també, i molt, per la de la llengua. En segon lloc, als pacients actuals o futurs, que som tots.

A propòsit d'aquest llibre, recordem la necessitat que els metges dominin –o almenys que coneguin– l'expressió oral dels malalts. Ara que a les illes Balears s'ha suscitat un debat absurd i interessat sobre la llengua dels metges, [en un article recent Isidor Marí](#) es refereix a un treball publicat el 2014 en una revista mèdica del Canadà sobre la importància de la bona comunicació en el món sanitari –[Improving medical communication: Skills for a complex \(and multilingual\) clinical world](#)–, que ja des del primer paràgraf afirma:

La comunicació insatisfactòria és la font més gran d'errors mèdics evitables durant l'assistència clínica de casos aguts, i l'aspecte més important en una assistència clínica de qualitat, però alhora el menys assolit. [...] Per això, ser un professional clínic expert significa ser un comunicador expert. La nostra 'destresa verbal' hauria de correspondre's amb la nostra destresa procedimental i els nostres coneixements pràctics.

Per *Ensenya'm la llengua*, cal agrair al Dr. Beltran l'esforç que fa per la salut de la llengua –i per la dels seus pacients, no cal dir-ho! L'empresa que s'ha proposat i en gran mesura aconseguit ha d'interessar sobretot a tota mena de metges, des dels de capçalera fins als que semblen tancats en les especialitats de la recerca i el laboratori. Serà un bon present si voleu agrair al vostre metge l'atenció amb què us atén i us tracta.

13 La nova normativa a l'abast del món

Mònica Rovira

Núvol, 03/06/2018

<https://www.nuvol.com/critica/la-nova-normativa-a-labast-del-mon/>

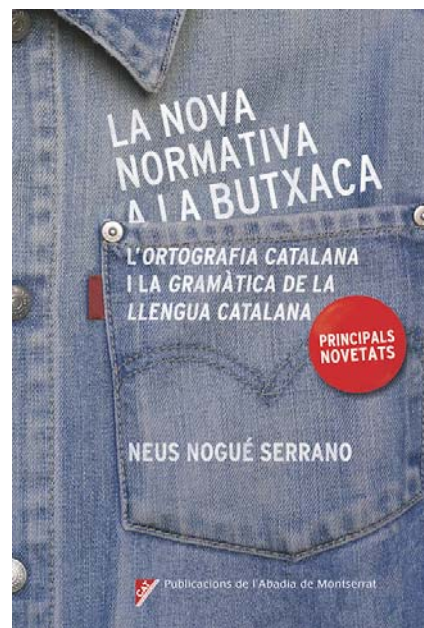
Neus Nogué Serrano

La nova normativa a la butxaca

Principals novetats de l'*Ortografia catalana* i la *Gramàtica de la llengua catalana*

Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2018

164 pàgines · 18 euros

No negarem que fa certa peresa llegir-se i intentar entendre els canvis discutibles, ambigus i problemàtics que l'Institut d'Estudis Catalans ha fet a la nostra preuada llengua i que fa palès en un volum de 1.439 pàgines anomenat *Gramàtica de la llengua catalana* (2016) i en un altre titulat *Ortografia catalana* (2017). Un fet inqüestionable el qual m'atreviria a dir que tots els professionals –i no professionals encara més– de la llengua comparteixen. Per fortuna, Neus Nogué ho ha vist i per això enguany ha fet una recopilació de les principals novetats a *La nova normativa a la butxaca*.

És evident que resulta molt més còmode gastar-se divuit euros i posar-se al dia de la darrera actualització normativa llegint 157 pàgines entenedores per a qualsevol públic que no pas gastar-se'n més de setanta i destrossar-se la vista i les neurones desxifrant llenguatge especialitzat amb la nova Gramàtica; ara bé, n'hi ha prou? En tenim suficient per anar d'erudits de la llengua, amb aquesta síntesi? La resposta és, potser, sí.

Neus Nogué ha fet un gran gest d'heroïcitat ocupant-se de fer la feina bruta de desxifrar i resumir els volums de l'IEC. Ens ha ordenat la informació amb els seus corresponents exemples, enumerant-los i posant cada una de les referències de l'OIEC i la GIEC a peu de pàgina, ha seleccionat els retocs ortogràfics més freqüents en textos de temàtica general i ha triat els fenòmens gramaticals de més interès. L'obra, editada per Publicacions de l'Abadia de Montserrat, està dividida en 49 apartats –sense comptar l'índex de conceptes i paraules del final, que encara fa més amena la consulta– que no ocupen més de quatre

planes cada un: des d'ortografia, passant per aspectes de fonètica i pronúncia, de quantificadors nominals, preposicions, pronoms, usos dels verbs, temes de concordança fins a locucions i connectors.

No recordem en quin context s'utilitza el *per* i en quin el *per a* davant d'infiniu final? Ja no cal cercar epígraf amunt i epígraf avall per trobar la solució, ho tenim tot, a grans trets, en dues pàgines. Dubtem si hi ha d'haver pronom feble o no? Tenim un capítol sencer per aclarir-ho. No sabem si una locució o un connector està acceptat per la GIEC? Fàcil, l'autora del llibre ens ha ordenat alfabèticament els que ho estan i, pels que no, ens ha fet una taula amb l'alternativa o les alternatives que podem emprar al costat. Necessitem exemples per aclarir la concordança entre el subjecte i el verb amb els noms col·lectius? No cal patir, en tenim uns quants per escollir a les pàgines 106 i 107.

Així doncs, d'aquesta manera, podem trobar i assumir fàcilment les modificacions i les noves incorporacions que s'han considerat més importants per a la consolidació del català estàndard; informació breu, clara i concisa ideal per tot aquell qui estimi, valori, respecti i vulgui saber més de la llengua de la futura república catalana. Innovacions a l'abast del món que ningú ens obliga a aplicar però que no està de més conèixer, si més no per no fer el ridícul corregint algú que ens digui que "porta tres dies sortint de treballar a les vuit i mitja i no pot anar a comprar les dos llibretes que li fan falta".

Per sort –i perdoneu per fer *spoiler*– el *tenir que* encara no ens l'hem de menjar.

Vegeu també [La gramàtica de butxaca](#), de Núria Puyuelo (*La República*, 03/07/2018)

14 El catanyol es cura

Pau Vidal @pauetvidal

El catanyol es cura. Interferències castellà-català (Barcelona: Barcanova, 2012), pàg. 91-92

Memòries d'actor

EXEMPLE D'ÚS: «Tot un any treballant molt en una feina amb un equip que **per res em desagrada.**»

ÚS CORRECTE: «...molt en una feina amb un equip que **no em desagrada gens.**»

EXPLICACIÓ: Ja són ganes de complicar-se la vida: «amb el qual / amb què m'avinc força» o «que déu n'hi do» haurien estat més curtes i entenedores. Però si

tens tirada a la retòrica, com a mínim que sigui comprensible: **per res** és un madrilenyisme lamentable. Per molt que, en l'escriptura, el vulgueu disfressar amb una preposició redemptora, com en el cas següent.

Articulista

EXEMPLE D'ÚS: «De manera que no confio **per a res** que l'Estat proposi un bon pacte de finançament.»

ÚS CORRECTE: «...no confio **gens/gens ni mica** que l'Estat proposi...»

EXPLICACIÓ: Per més que la disfressis, **per a res** continua essent una mona vestida de seda. Es diu **gens, gens ni mica, ni gota, ni un pèl, ni poc ni gaire...**

Absències injustificades 1. Una carta molt formal

EXEMPLE D'ÚS: «Esperem sigui del vostre interès.»

ÚS CORRECTE: «Esperem **que** sigui del vostre interès.»

EXPLICACIÓ: En versió oral se sent sovint per megafonia: «Es prega a la senyoreta Bea es personi a informació, si us plau.»

Absències injustificades 2. Al cinefòrum

EXEMPLE D'ÚS: «El que sí em va sorprendre va ser la qualitat de la fotografia.»

ÚS CORRECTE: «El que sí **que** em va sorprendre va ser...»

Absències injustificades 3. A la Molina

EXEMPLE D'ÚS: «D'aquí fins a la Tuca no hi havia pistes, abans, i ara sí n'hi ha.»

ÚS CORRECTE: «...no hi havia pistes, abans, i ara sí **que** n'hi ha.»

EXPLICACIÓ: Vet aquí un truc de memòria: gireu la frase. «Et dic sí» només val per casar-se, «Et dic **que** sí» per a tots els altres casos.

Absències injustificades 4. Pares a la graderia

EXEMPLE D'ÚS: «Mira aquell marrec que bé juga.»

ÚS CORRECTE: «Mira aquell marrec que bé **que** juga.»

Absències injustificades 5. Viatge de noces

EXEMPLE D'ÚS: «Em vaig estimar més dur-te a Besalú, malgrat tu haguessis suggerit París o Venècia.»

ÚS CORRECTE: «...a Besalú, malgrat **que** tu haguessis suggerit...»

15 Llengua & Literatura

Revista anual de la Societat Catalana de Llengua i Literatura. Sumari del volum 28 (2018)

[Consulteu aquí el sumari complet, amb accés als articles en PDF](#)

ESTUDIS I EDICIONS

Els textos sobre educació física i esport en la llengua catalana des del 1880 fins al 1938. Torredadella i Flix, Xavier; Brasó i Rius, Jordi

La concordança del participi en el català de Mallorca. Salvà i Puig, Sebastià

Ricard Salvat, "Elemento desafecto al régimen" (1963-1977). Foguet i Boreu, Francesc

El relat del viatge a *Weekend (d'estiu) a Nova York* (1955) de Josep Pla. Dasca, Maria

RESSENYES I NOTES CRÍTIQUES. RESSENYES COL·LECTIVES

Regiment de preservació de pestilència. Rabella i Ribas, Joan Anton

Correspondència entre Àngel Guimerà i Jaume Ramon i Vidales, 1865-1898. Bacardit, Ramon

Censura i exili en el teatre català durant el franquisme. March Massós, Martí

Albert Manent, "Òpera pòstuma". Ferrer i Costa, Josep; Pujadas i Marquès, Joan

Gramàtica històrica de la llengua catalana. Bernat i Baltrons, Francesc

Cent anys de "Normes ortogràfiques". Ramon Sitjar, Margalida

Quan la llengua ven. Estudis de llenguatge publicitari català. Ferrer Huch, Laura

RESSENYES INDIVIDUALS

Petrarca, Francesco: Cançoner, edició i versió de Miquel Desclot. Edo, Miquel

Xuriguera, Ramon: L'aportació de l'occident català a l'obra de la Renaixença. Fabregat Palau, Gemma

Marfany, Joan-Lluís: Nacionalisme espanyol i catalanitat. Cap a una revisió de la Renaixença. Murgades, Josep

Martínez Grimalt, Joan Tomàs: El conflicte social en el teatre català del tombant de segle (1890-1909). Identitat de classe, moral social i debat polític. Cabrera Villalonga, Carles

Vareña [Tortajada], Javier: Eugenio D'Ors (1881-1954). Murgades, Josep

Vidal Munar, Isabel: Bernat Vidal i Tomàs i el quinzenal Santanyí. Mas i Vives, Joan

Oriol Carazo, Carme: Estudis de literatura popular. Història i mètodes. Valriu Llinàs, Caterina

Borja, Joan: Les llegendes secretes de Sara Llorens. Llegendes alacantines. Oriol Carazo, Carme

Camps i Arbós, Josep ; Veny-Mesquida, Joan R.: Poètiques de viva veu. L'arxiu sonor de poesia de Joan Colomines i Puig. Morella, Carles

Gregori, Alfons: La dimensió política de lo irreal: el componente ideológico en la narrativa fantástica española y catalana. Munné-Jordà, Antoni

Massot i Muntaner, Josep: De València a Mallorca. Escrits seleccionats. Bover i Font, August
Stegmann, Tilbert Dídac: El plaer de llegir literatura catalana. Farrés, Ramon
Skrabec, Simona: Una pàtria prestada. Lectures de fragilitat en la literatura catalana.
Subirana Ortín, Jaume
Veny-Mesquida, Joan R.: Criticar el text. Per a una metodologia de l'aparat crític
d'autor. Camps i Arbós, Josep
Coromines, Joan: Llibreta de Camp XXV de l'Onomasticon Cataloniae. Enquestes to-
ponomàstiques i dialectals realitzades a la Catalunya del Nord (1959-1960). Bruguera
Ligero, Fèlix
Muntaner, Ignasi M.: El terme de Sitges i la seva rodalia. Els seus noms de lloc. Batlle,
M. del Mar
Veny, Joan i Massanell, Mar: Dialectologia catalana. Aproximació pràctica als parlars
catalans. Corbera i Pou, Jaume
Pineda i Cirera, Anna: Les fronteres de la (in)transitivitat. Estudi dels aplicatius en
llengües romàniques i basc. Abrines i Llabrés, Bartomeu
Ortega, Rudolf: En defensa de la llengua. Discursos, manifestos i textos decisius en la
història del català. Marí i Mayans, Isidor
Casas, Mariona; Castellà, Josep M. i Vilà Santasusana, Montserrat: Els secrets de par-
lar en públic. Guia pràctica. Juanhuix, Marta

CRÒNICA

Un any per a Ramon Llull. Santanach i Suñol, Joan
La Gramàtica de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans. Pérez Saldanya,
Manuel; Rigau i Oliver, Gemma
Desè aniversari de l'Editorial Punctum. Moll, Antoni Lluís
Discurs en la concessió de la Medalla d'Or del Govern Balear. Veny i Clar, Joan
Jesús Tuson (1939-2017). Junyent Figueras, M. Carme

16 Enllaços

- ▶ Jaume Corbera Pou, [Facem vacances](#) (*Llengua Nacional*, núm. 101, 4t trimestre 2017)
- ▶ À Punt · [Trau la llengua](#) · Eugeni Alemany viatja per tota la Comunitat buscant paraules, expressions i formes curioses de dir les coses en valencià. Diumenge a les 21:30 h.
- ▶ Natxo Badenes entrevistat per Violeta Tena: [“Cal treure la llengua del debat polític”](#) (*El Temps*, 07/06/2018)

- ▶ [Jutges que desafien la filologia i divideixen lingüísticament un país](#), editorial (*Diari La Veu*, 19/07/2018), arran de la notícia [El TSJ avala que el Consell fomenti el valencià però sempre acompanyat del castellà](#)
- ▶ [Més suport legal per al català](#), editorial (*El Punt Avui*, 10/06/2018)
- ▶ Gerard E. Mur, [Fabra, tennis i llengua](#) (*Núvol*, 24/05/2018)
- ▶ Joan Canela, [El descuit de Morera rere la pèrdua del requisit lingüístic](#) (*Jornada*, 14/07/2018)
- ▶ Eduard Ferrando, [La reciprocitat o com negar políticament la unitat de la llengua](#) (*Diari La Veu*, 17/07/2018)
- ▶ Liris Picó Carbonell, [Terrorisme lingüístic](#) (*Diari La Veu*, 21/07/2018)
- ▶ Toni Padilla, [La llengua que reviu gràcies a l'esport](#) (el quítxua) (*Ara*, 26/06/2018)
- ▶ Joan Josep Isern, [Una placa per commemorar l'indret de Gràcia on va néixer Pompeu Fabra](#) (blog *Totxos, totxanes i maons*, 26/06/2018)
- ▶ Núria Cadenes, [Les universitats valencianes i ACPV, juntes per la igualtat lingüística](#) (*VilaWeb*, 26/06/2018); Moisés Pérez, [Clam universitari per la igualtat lingüística](#) (*El Temps*, 27/06/2018)
- ▶ [Disponible el projecte Common Voice en català](#) (*Softcatalà*, 02/07/2018)
- ▶ Articles d'Abelard Saragossà al blog *Normativa: des dels parlants i per als parlants*: [11 El guionet en les paraules compostes: increment \(segle XIX\) i reducció \(segle XX\) sense regulació](#) (26/06/2018), [12 Més canvis ortogràfics en les paraules compostes](#) (04/07/2018), [13 ¿Com ha actuat l'Acadèmia Valenciana de la Llengua davant dels canvis ortogràfics de la Secció Filològica?](#) (10/07/2018), [14 Divulgació: grafia de les paraules compostes](#) (16/07/2018), [15 Resum de cada capítol. Bibliografia](#) (21/07/2018)
- ▶ Entrades recents al blog del **Termcat**: [#termedelasetmana: colada de lava](#) (05/06), [Alerta de phishing! Com en diem en català?](#) (06/06), [Com es diu *devengo* en català?](#) (07/06), [#termedelasetmana: conciliació de la vida laboral i familiar](#) (13/06), [Com es pot dir *dieta detox* en català?](#) (14/06), [#termedelasetmana: ganxo o cua](#) (19/06), [Les parts de la nota musical, en una nova infografia terminològica](#) (21/06), [Podem escriure *aiurveda* adaptat al català?](#) (21/06), [#termedelasetmana: intel·ligència artificial](#) (26/06), [Gestants per a altres pares](#) (27/06), [És adequada la forma *escurçada trans* per a *transgènere*?](#) (28/06), [#termedelasetmana: escola d'estiu](#) (03/07), [El poder dels estats: com es diu *hard power* i *soft power* en català?](#) (04/07), [Són adequats els termes *turistificació* o *turistització*?](#) (05/07), [#termedelasetmana: incomoditat tèrmica](#) (10/07), [Terminologia d'estiu](#) (11/07), [Com és un *teatre grec*?](#) (12/07), [#termedelasetmana: serveis de terra](#) (17/07), [És adequat el verb *agendar*?](#) (19/07)